

Plan van aanpak pilots Praktijkleren met de praktijkverklaring in het mbo

*Maatwerk voor
werkzoekenden en werkenden*

(samenvatting)

SBB
november 2018

Inhoudsopgave

1. Ambitie en doelstellingen pilots Praktijkleren	3
2. Deelnemen aan de pilots	4
3. Aan de slag met de samenwerking	6
4. Organisatie pilots Praktijkleren	8
5. Leren van en met de pilots Praktijkleren	9
6. Bijlagen	
- Bijlage 1 Randvoorwaarden voor de pilots Praktijkleren met de praktijkverklaring	11
- Bijlage 2 Overzicht klantgroepen en doelgroepen	12
- Bijlage 3 Nadere uitwerking leervragen	14

Meer informatie

Meer informatie over de pilots Praktijkleren met de praktijkverklaring in het mbo vindt u op s-bb.nl onder onderwijs > kwalificeren en examineren.

Bent u geïnteresseerd in de pilots, of wilt u deelnemen aan een informatiebijeenkomst, neem dan contact op met uw regionaal adviseur van SBB, of mail naar j.terhaar@s-bb.nl.

SBB
november 2018

1. Ambitie en doelstellingen Pilots Praktijkleren

De ambitie

Mensen zonder startkwalificatie hebben een relatief kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. Zij zijn vaker werkloos en uitkeringsafhankelijk. Wij willen voor werkenden en werkzoekenden zonder startkwalificatie, en voor wie het behalen van een mbo-diploma (incl. entree) of -certificaat vooralsnog niet haalbaar is, de overgang naar werk versoepelen en de kans op duurzaam werk vergroten. Dit gaan we doen in een aantal pilots met praktijkleren waarbij mensen vaardigheden aanleren afgeleid van de mbo kwalificatiestructuur, en die aansluiten op de behoefte van werkgevers en werknemers.

Beroepsonderwijs en bedrijfsleven investeren al decennia in beroepsgerichte opleidingen voor een beroep op mbo-niveau. Deze landelijk dekkende mbo infrastructuur biedt opleidings- en beroepsstandaarden waar bedrijfsleven en beroepsonderwijs zich in herkennen en die door hen erkend zijn. Dat is essentieel voor initieel onderwijs en starters op de arbeidsmarkt, tevens inzetbaar voor doorstarters en herstarters.

Het mbo biedt werkzoekenden en werkenden momenteel twee vormen van praktijkleren aan:

- een volledige mbo-opleiding (niveau 1 tot en met 4), meestal in de beroepsbegeleidende leerweg (bbl), leidend naar een mbo-diploma (inclusief entree bbl-/bol-opleiding),
- een route met arbeidsmarktrelevante beroepsgerichte onderdelen en/of keuzedelen, leidend naar een mbo-certificaat

Om het perspectief op werk te vergroten, voor mensen voor wie het volgen van voornoemde kwalificerende mbo-opleidingen (vooralsnog) een brug te ver is, wil het kabinet een nieuwe, derde variant van mbo-praktijkleren verkennen. Deelnemers volgen daarbij een route praktijkleren op maat leidend naar ten minste een praktijkverklaring (als onderdeel van een mbo-verklaring¹). Op basis van de vraag van de werkgever, de mogelijkheden van de deelnemer en van het leerbedrijf, worden vaardigheden op basis van werkprocessen uit een kwalificatie aangeleerd in een leerbedrijf. De praktijkopleider van het erkende leerbedrijf geeft aan of de kandidaat de werkprocessen in de praktijk kan uitvoeren. Dit wordt vastgelegd in een *getuigschrift* zijnde een praktijkverklaring.

De invulling van deze praktijkleerroutes is maatwerk, maar vaste componenten zijn begeleiding, een leerbaan bij een erkend leerbedrijf en een vorm van inkomen (waarbij productieve arbeid cao-conform beloond wordt). De mbo-instelling voert, net zoals bij reguliere opleidingen, de voor de beroepspraktijkvorming relevante taken uit zoals het vastleggen van de gemaakte afspraken voor de uitvoering van de beroepspraktijkvorming en het bewaken van de voortgang. Bij de pilots Praktijkleren is er voor de kandidaat geen verplichting tot het volgen van lessen en afleggen van mbo-examens. Maar als dit past bij de kandidaat mag de praktijkopleiding wel verrijkt worden met aanvullende lessen en deexamens.

Doelstellingen pilots praktijkleren met de praktijkverklaring

Doel van de pilots is om in de praktijk te onderzoeken of praktijkleren met praktijkverklaring een manier kan zijn om het perspectief op duurzaam werk te vergroten. Welke aanpak is het meest passend per doelgroep? En daarbij onderzoeken welke regionale samenwerking van welke partijen hiervoor nodig is en hoe deze samenwerking het beste vorm kan worden gegeven. Welke landelijke ondersteuning, zowel inhoudelijk als financieel, is wenselijk hierbij?

¹ OCW ontwikkelt met onderwijs en bedrijfsleven een betekenisvol document voor uitvallers van diploma-gerichte opleidingen zijnde een 'mbo-verklaring' (voorheen genoemd Vakcertificaat in het Regeerakkoord) waar de praktijkverklaring onderdeel van is. De in dit model opgenomen praktijkverklaring wordt uitgetest in de pilots Praktijkleren met een praktijkverklaring.

2. Deelnemen aan pilots

Bestaande initiatieven met praktijkleren met de praktijkverklaring

Sinds 2015 bestaat voor leerlingen uit het praktijkonderwijs (pro) en voortgezet speciaal onderwijs (vso) de mogelijkheid een praktijkopleiding op basis van de werkprocessen uit de kwalificatiestructuur in te richten (Borisaanpak), en deze af te ronden met een praktijkverklaring. Daarnaast zijn diverse verkenningen uitgevoerd om de bredere toepassing van praktijkleren met de praktijkverklaring te onderzoeken, gericht op werkzoekenden en werkenden zonder startkwalificatie (zie kader).

1. *Gemeente-initiatief*

Schoolverlaters vso en pro zonder vervolgopleiding of zonder baan zijn door de gemeente via de praktijkopleiding met de praktijkverklaring begeleid bij een leerbedrijf en uitgeplaatst.

2. *Ontwikkelbedrijven-initiatief*

De arbeids-ontwikkelbedrijven ontwikkelen vso/pro leerlingen zonder uitstroombestemming naar een praktijkverklaring voor een baan bij de werkgever. Voor het genereren van de praktijkverklaring hebben de arbeids-ontwikkelbedrijven een samenwerking met de vso/pro-scholen. De aanpak wordt landelijk gefaciliteerd door SBCM/Cedris.

3. *Onderwijsinitiatief*

In Zuid-Limburg werken mbo-instellingen, vso/pro, werkgevers, gemeenten/UWV, arbeids-ontwikkelbedrijf en uitzendbranche samen aan een sluitende aanpak voor leerlingen, schoolverlaters, werkzoekenden en werkenden in Voordeel & Vervolg. Er wordt ingestoken op het behalen van een mbo-diploma, maar als dat (nog) niet haalbaar is ontvangt de kandidaat een praktijkverklaring.

4. *Werkgeversinitiatief*

De uitzendbranche (STOOF) heeft in samenwerking met twee brancheorganisaties de praktijkopleiding met de praktijkverklaring voor werkenden ontwikkeld.

5. *Branche-initiatief*

Brancheorganisaties VGN en Actiz werken samen bij de praktijkopleiding met de praktijkverklaring en het Branchediploma Woonhulp aan de arbeidsinpassing van schoolverlaters vso/pro/entree, cliënten van de gehandicaptenzorg (o.a. van dagbesteding naar werk) en werkzoekenden zonder startkwalificatie in de eigen organisaties en bij andere werkgevers.

6. *Departementaal-initiatief*

Het ministerie van Justitie en Veiligheid richt zich voor de gedetineerden ook op een goede re-integratie bij verlaten detentie (overgang van detentie naar werk). Via de In-made Praktijkschool kunnen gedetineerden reeds tijdens detentie en hun verlof via de praktijkopleiding met de praktijkverklaring bij erkende leerbedrijven werken en leren om zo de overgang naar werk te vergroten.

Ombuigen naar pilots Praktijkleren

Met de betrokken partijen (gemeente Groningen, SBCM/Cedris, Voordeel & Vervolg, STOOF, VGN/Actiz, ministerie J&V) zijn gesprekken gevoerd of en hoe de ingezette beweging samen met het mbo doorontwikkeld kan worden naar mbo-praktijkleren en in het bijzonder de mbo-praktijkleerroute met de praktijkverklaring. Alle partijen hebben aangegeven de ombuiging te willen maken. De regionale initiatieven (verkenning 1 t/m 3) en het initiatief van STOOF (verkenning 4) willen deelnemen aan de 1e en 2e tranche, de landelijke initiatieven (verkenning 5 en 6) hebben enige voorbereiding nodig en willen deelnemen aan de 2e tranche.

Aanmelden voor pilots Praktijkleren

Een deel van de 20 arbeidsmarktregio's (betrokken bij de verkenningen 1 t/m 3) kan deelnemen aan de eerste tranche. De resterende samenwerkingsverbanden (met bijbehorende arbeidsmarktregio's) van de verkenningen die niet in eerste tranche al gestart zijn, kunnen zich aanmelden voor de tweede tranche, eventueel aangevuld met andere samenwerkingsverbanden die nu nog niet in zicht zijn.

De lopende initiatieven worden omgebogen richting mbo-praktijkleerroutes binnen het mbo. Dit betekent dat de bestaande samenwerkingsverbanden worden verbreed met een mbo-instelling voor de uitvoering van de mbo-praktijkleerroute met praktijkverklaring. Met de mbo-instelling wordt de samenwerking vormgegeven en de mbo-praktijkleerroutes ontwikkeld. Samenwerkingsverbanden die aan onderstaande criteria voldoen kunnen ze zich schriftelijk aanmelden voor deelname bij SBB en gebruiken hiervoor **het format** (nog niet beschikbaar).

Criteria voor samenwerkingsverbanden om deel te nemen (eerste tranche):

- Actieve samenwerking met gemeenten en/of UWV, werkgevers, mbo-instellingen; een reeds bestaand netwerk dat snel kan organiseren.
Voor werkgeversinitiatieven kan het netwerk bestaan uit werkgevers met een (niet-bekostigde) mbo-instelling.
- Deelname van een (bekostigde of niet-bekostigde) mbo-instelling, die in staat moet zijn de mbo-opleiding in de regio uit te voeren in de (niet-bekostigde) derde leerweg, en eventueel beschikbaarheid van uitvoeringsinstelling (sociale werkvoorziening), uitzendbureau, re-integratiebureau voor de begeleiding bij het uitvoeren van praktijkleren.
- Bekendheid met het opleiden op niveau van werkprocessen (onderdelen van de mbo-opleiding) en in de beroepspraktijk
- Actief netwerk van werkgevers i.v.m. het ophalen van werkplekken (met arbeidsmarktperspectief en baangarantie bij succesvolle afronding) voor de doelgroep van de pilots.
- In de combinatie van pilots Praktijkleren moeten werkenden en werkzoekenden vanuit de doelgroepen P-wet, statushouders / migranten en laaggeletterden, WW/Wajong/WIA bediend worden; niet alle doelgroepen hoeven in één regio vertegenwoordigd te zijn, maar de combinatie van startende regio's gaat wel aan de slag met de diverse doelgroepen. Een regio kan desgewenst focus geven aan één doelgroep (bijv. statushouders / migranten of kwetsbare jongeren).
- Regionale spreiding van de pilots Praktijkleren.
- De samenwerkingsverbanden dienen te voldoen aan de volgende voorwaarden:
 1. De partijen in het samenwerkingsverband zijn bereid om rollen en verantwoordelijkheden voor werving van potentiële deelnemers en potentiële erkende leerbedrijven op zich te nemen. Er wordt gestreefd naar ca. 150 deelnemers per samenwerkingsverband.
 2. Het samenwerkingsverband is bereid om een 'inclusieve adviesfunctie mbo-praktijkleren' in te richten om ervoor te zorgen dat alleen werkenden en werkzoekenden aan de pilots deelnemen voor wie het behalen van een mbo-diploma (incl. Entree) of een mbo-certificaat vooralsnog een brug te ver is.
 3. Uitvoering van de mbo-praktijkleerroutes, en eventuele extra begeleiding en ondersteuning, worden gefinancierd uit middelen die de partijen van het samenwerkingsverband ter beschikking stellen (bijv. uit de participatiewet, ESF of financiering door werkgevers). Voor de beoogde deelnemers aan het opleidingstraject wordt voorzien in een vorm van inkomen (waarbij productieve arbeid cao-conform beloond wordt).
 4. De deelnemende (bekostigde of niet-bekostigde) onderwijsinstelling is in staat om deelnemers (indien gewenst) na afloop van het opleidingstraject in te laten stromen in een - al dan niet verkorte - kwalificerende mbo-opleiding gericht op het behalen van mbo-certificaat of mbo-diploma.
(N.B.: Een praktijkverklaring geeft geen recht tot in- of doorstroom in een mbo-opleiding.)
 5. Het samenwerkingsverband is in staat om binnen drie maanden tot uitvoering van de pilot te komen.

Advies 2^e tranche

Op basis van de leerervaringen in de eerste tranche zal het coördinerend overleg een advies uitbrengen aan SZW/OCW over eventuele aanvullende selectiecriteria voor de tweede tranche e.v.

3. Aan de slag met de samenwerking

Inrichting samenwerkingsverbanden, aansluiten regionale partijen

Wat heeft de werkzoekende nodig om een baan te verwerven? Of de werkende om zijn baan te behouden? Essentieel is dat er perspectief op werk is. Daarmee is de mbo-praktijkleerroute gericht op het verzilveren van de baan of het behouden van de baan. Bij de inrichting van de mbo-praktijkleerroute staan de (realistische) werkgeverseisen en een baanintentie voorop.

Initiatieven gericht op doelgroep werkzoekenden (regionaal)

De regionale initiatieven hebben betrekking op werkzoekenden en zijn nu veelal gestart vanuit gemeente of regionaal ontwikkelbedrijf. De bestaande regionale samenwerkingsverbanden worden gevraagd de samenwerking te verkennen met UWV en de leerwerkloketten. Doel is het versterken van de inzet en komen tot een regionale aanpak. De partijen kijken samen hoe klanten, die geïnteresseerd zijn en potentie hebben voor de mbo-praktijkleerroute met praktijkverklaring, toe te leiden zijn naar (potentiële) leerwerkplekken. UWV zal zodra de regio's bekend zijn een contactpersoon in de regio aanwijzen welke betrokken wordt bij de regionale beweging. Betrokkenheid van RMC, werknemers- en werkgeversorganisaties en O&O-fondsen wordt ook als aandachtspunt meegegeven om te verkennen. Aansluiting bij de regionale werkbedrijven waar werkgevers en werknemers partner zijn in de regio, ligt voor de hand.

Gemeenten, UWV en RMC kennen de potentiële werkzoekende kandidaten. Gestreefd wordt naar vertegenwoordiging van alle klantgroepen werkzoekenden over het totaal van de deelnemende arbeidsmarktregio's. Gemeenten en UWV kunnen de klantgroepen filteren op wel/geen startkwalificatie, leerbaarheid en moeten op basis van eigen intake-instrumenten inzichtelijk krijgen welke klanten een mbo praktijkleerroute zouden kunnen volgen. Hierbij moet goed gekeken worden of voorliggende voorzieningen zoals de bbl met mbo-diploma (incl. entreeopleiding) of mbo-certificaat route al dan niet haalbaar is voor de kandidaat. Op basis van deze intake volgt een niet-bindend advies aan de klant. Deze "*inclusieve adviesfunctie*" kan per samenwerkingsverband verschillend worden ingevuld. Vast onderdeel is de structurele betrokkenheid van een mbo-instelling bij het opstellen van het advies. Ten behoeve van de leerdoelstelling van de pilots wordt wel gewerkt met een format waarbinnen keuzes mogelijk zijn. Daarbij is het van belang dat in het advies de leerbaarheid van de klant/kandidaat een vast uitgangspunt vormt.

Minimaal benodigde partijen voor het samenwerkingsverband voor de uitvoering van de pilots Praktijkleren voor werkzoekenden in de regio zijn:

- Centrumgemeente, zo mogelijk aangevuld met regiogemeente(n)
- Werk & inkomen
- UWV
- Bekostigde- en/of niet-bekostigde mbo-instellingen
- Werkgevers (leerbedrijven) en (regionale) werkgeversorganisaties

Deze samenwerking kan per regio verbreed worden naar:

- Werkgeversservicepunt
- Werkbedrijf (regionaal) (Gemeenten, UWV, werkgevers, werknemers, ect.)
- Leerwerkloket
- Ingrado/RMC
- Intermediairs: ontwikkelbedrijven, uitzendbureaus, re-integratiebedrijven, zorginstellingen
- werknemersorganisaties
- O&O-fondsen

Initiatieven gericht op doelgroep werkenden (landelijk of regionaal)

Minimaal benodigde partijen voor het samenwerkingsverband voor de uitvoering van een pilot praktijkleren met praktijkverklaring voor de doelgroep werkenden:

- Werkgevers
- Bekostigde en/of niet-bekostigde mbo-instellingen

Deze samenwerking kan eventueel worden verbreed met (vertegenwoordiging van) werknemers, intermediairs en O&O-fondsen.

Bij werkenden (die (nog) geen mbo-kwalificatie kunnen behalen) wordt de mbo-praktijkleerroute ingezet in kader van *leven lang ontwikkelen*. De mbo-praktijkleerroute is hier een instrument om personeel zich verder te laten ontwikkelen en beter, en breder inzetbaar te maken in het bedrijf. Aanlevering van de kandidaat kan bij de start van het werk, bij plaatsing op een nieuwe functie of indien doorontwikkeling in de huidige functie mogelijk is. Gekoppeld aan de bedrijfs-HRM-cyclus worden ontwikkelafspraken gemaakt die omgezet worden in een mbo-praktijkleerroute met een praktijkleerovereenkomst. Daarin worden afspraken gemaakt m.b.t. het praktijkleren tijdens het werk, met als resultaat een praktijkverklaring. De praktijkleerovereenkomst wordt opgesteld door een mbo-instelling.

Werkgevers in beeld

250.000 bedrijven zijn erkende leerbedrijven die (mogelijk) leerwerkplekken beschikbaar hebben. De SBB adviseurs brengen per regio de erkende leerbedrijven in beeld die belangstelling hebben. De gemeenten en UWV hebben binnen de werkgeversservicepunten (WSP's) ook een groot werkgeversnetwerk, deze werkgevers stellen hun passende vacatures beschikbaar. In de regio zijn ook nog verschillende andersoortige werkgeversnetwerken aanwezig. Belangrijke leervraag in de pilots is hoe deze netwerken elkaar kunnen versterken en wat de rol en taakverdeling is vanuit de verschillende partnerorganisaties in de regio. Deze vraag zal in een leercirkel nader uitgewerkt worden.

Daarnaast bespreekt SBB met de landelijke werkgeversorganisaties en werknemers de mogelijkheden om hun bestaande regionale netwerken te benutten om te informeren over de drie vormen van mbo-praktijkleren. Communicatie over de soorten doelgroepen, hun mogelijkheden en eventuele arrangementen richting een baan is essentieel richting werkgevers.

Randvoorwaarden voor plaatsing in arbeid

Leerbedrijven willen investeren in het opleiden van vakkrachten, maar willen bij studenten die meer ondersteuning nodig hebben wel ontzorgd worden. Dat geldt ook voor plaatsing in arbeid van werkzoekenden die extra ondersteuning of dergelijke nodig hebben. In de leercirkels wordt besproken welke randvoorwaarden voor plaatsing in arbeid nodig zijn en hoe dit wordt georganiseerd. Bij de evaluatie en monitoring wordt geïnventariseerd welke ondersteuning en randvoorwaarden voor de pilotgroep ingevuld zijn.

4. *Organisatie pilots Praktijkleren*

Samenwerking tussen domeinen

Concreet gaat het hier om het vormgeven van de samenwerking tussen het sociaal domein en het onderwijs domein. Om de pilots succesvol te laten verlopen pakken gemeenten, UWV en ontwikkelbedrijven (verenigd via VNG, Divosa, Cedris en UWV in de Programmaraad), onderwijsinstellingen en georganiseerd bedrijfsleven (in SBB verband) samen de handschoen op. Op basis van dit plan van aanpak wordt de beoogde samenwerking uitgewerkt voor wat betreft de te realiseren ondersteuning vanuit UWV, Divosa, VNG en Cedris. Deze ondersteuning is doorslaggevend voor een succesvol verloop van de pilots in de regio.

Coördinerend overleg

Een gestructureerd overleg bestaande uit directeuren van SZW, OCW, Divosa, UWV, VNG, Cedris, VNO-NCW/MKB, FNV/CNV, MBO Raad, NRTO, SBB en een vertegenwoordiger sectorkamer Entree coördineert de samenwerking en voortgang binnen het project op basis van de projectopdracht. Vanuit het coördinerend overleg en de *werkgroep pilots Praktijkleren* (zie hieronder) wordt met alle partners de aanpak verder vormgegeven. Hierbij wordt gekeken naar de inzet en rollen van de afzonderlijke partijen in de regio en naar de gewenste noodzakelijke landelijke ondersteuning.

Werkgroep pilots Praktijkleren

Voor de uitvoering van de pilots Praktijkleren richt SBB, in overleg met de stakeholders, een werkgroep pilots Praktijkleren (op landelijk niveau) in. Het adviesteam bestaat uit de uitvoeringsverantwoordelijken van de uitvoeringsorganisaties betrokken bij de pilots zijnde SZW (PDV trekker, betrokken directies SI-WR-AV-ASEA), OCW MBO, MBO Raad, NRTO, VNG, Divosa, UWV, Cedris, Ingrado en STOOFF.

Al naar gelang het onderwerp of het leergebied, worden kleinere (tijdelijke) leercirkels en/of werkgroepen gevormd uit de werkgroep. Onder coördinatie van de projectleider ondersteunt het de werkgroep Praktijkleren de kennisuitwisseling tussen pilots in de regio en landelijk.

Ondersteuning samenwerkingsverbanden Praktijkleren

In de regio's waar pilots Praktijkleren worden uitgevoerd zijn samenwerkingsverbanden actief. Ieder samenwerkingsverband wordt ondersteund door een uitvoerend SBB-regioteam. Dit team bestaat uit adviseurs praktijkleren vanuit alle sectoren, die gespecialiseerd zijn in het op erkennen van leerbedrijven voor moeilijkere doelgroepen en een regionaal adviseur. De regionaal adviseur ondersteunt onderwijs en bedrijfsleven in de samenwerking met partners daar waar dienstverlening SBB ingezet kan worden. Uit haar midden stelt het samenwerkingsverband een aanspreekpunt aan voor het SBB-regioteam.

SBB zal in kader van dit project zorgdragen voor extra capaciteit in de regiotteams voor de benodigde extra werving van leerbedrijven en uitvoeren van erkenningen voor het maatwerk-opleiden in de mbo-praktijkleerroutes. De samenwerkingsverbanden worden ondersteund bij het toepassen van de mbo-praktijkleerroute aanpak met de praktijkverklaring. Daarnaast onderzoekt SBB tijdens de pilots Praktijkleren, welke aanpassingen in de SBB-dienstverlening nodig of gewenst zijn (instrumenteel en personeel).

5. Leren van en met de pilots Praktijkleren

Samen leren en doen

Ieder regionaal of landelijk initiatief heeft zijn dynamiek, samenstelling en instrumentarium, en iedere partij heeft zijn verantwoordelijkheid in het proces. Door samen aan de slag te gaan en van elkaar te leren, wordt de samenwerking versterkt. De ingezette beweging van opleiden met de praktijkverklaring wordt benut om de rolverdeling en verantwoordelijkheid van de samenwerkende partijen op de route praktijkleren verder uit te werken, alsook met elkaar te inventariseren wie wat doet en kan doen bij de werving/aanlevering van potentiële kandidaten en werving van potentiële leerbedrijven en het vormgeven en uitvoeren van de mbo-praktijkleerroute.

Voorwaarden voor leren in en van de regio

De implementatie van het praktijkleren wordt ondersteund vanuit de projectwerkorganisatie praktijkleren van de landelijke organisaties (SZW, OCW, Divosa, UWV, Cedris/SBCM, MBO Raad, NRTO, werkgevers en werknemers). Daarbij wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de bestaande regionale infrastructuur en landelijke ondersteuning met bestaande instrumentarium.

VNG, Divosa, UWV en Cedris werken samen in de Programmaraad. Voor de start van de uitvoering van de pilots Praktijkleren overlegt SZW met deze partijen over de randvoorwaarden en evt. benodigde middelen om een actieve participatie in de projectwerkorganisatie van Praktijkleren en evt. aanvullende regionale ondersteuning mogelijk te maken. Partners nemen dit vanuit de eigen bestuurlijke verantwoordelijkheid mee in de budgetaanvragen voor 2019.

SBB, de Programmaraad en Ingrado ondersteunen en coördineren de leergebieden van de lerende netwerken praktijkleren, ieder vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid.

Kennis van en inzicht in mbo-praktijkleren

Divosa, UWV, Cedris/SBCM, Ingrado, STOOFF en de MBO Raad hebben in de voorbereiding aangegeven dat kennis van de drie verschillende routes mbo-praktijkleren nodig is. SZW heeft inmiddels opdracht gegeven om een Werkwijzer te ontwikkelen die hierbij ondersteunend kan zijn.

Daarnaast hebben Divosa, UWV, Cedris/SBCM (georganiseerd binnen de Programmaraad, samen met VNG) aangegeven met SBB te willen verkennen of Masterclasses voor de klantmanagers en adviseurs ingezet kunnen worden. Dit sluit goed aan bij het programma Vakmanschap van de Programmaraad.

SBB informeert de WSP's in de pilotregio's van de eerste tranche over de mogelijkheden van leerbedrijven in relatie tot de drie vormen van praktijkleren.

Ook voor de medewerkers van de RMC regio's is professionalisering op de drie routes mbo-praktijkleren gewenst. Ingrado maakt ook separaat met SZW afspraken over de deskundigheidsbevordering van de RMC-mensen. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de door SBB te ontwikkelen *basismodule* met informatie over de mogelijkheden van leerbedrijven en de drie vormen van praktijkleren.

Basismodule praktijkleren met de praktijkverklaring

SBB ontwikkelt een basismodule (blended-learning) voor klantmanagers, adviseurs, begeleiders, docenten met als doel dat zij inzicht krijgen in het toepassen van het instrument SBB Werkverkenner voor de matching van een kandidaat profiel met passende werkprocessen, de inrichting van een mbo-praktijkleerroute o.b.v. werkprocessen, het vertalen van kansrijke werkplekken naar mbo-praktijkleerroutes met de praktijkverklaring, het toepassen van de beschikbare arbeidsmarktinformatie, het vinden van een leerbedrijf en het erkennen van leerbedrijven.

Leervragen en leercirkels

Om de leerervaringen uit de regio's en het landelijke initiatief samen te laten komen worden leercirkels georganiseerd om antwoord te geven op de onderstaande gezamenlijk geformuleerde leervragen:

1. Samenwerking in de regio

- Hoe ziet de samenwerking (publieke en private organisaties) t.a.v. praktijkleren met de praktijkverklaring eruit?
- Welke partijen zijn betrokken? Wat is de rolverdeling en verantwoordelijkheid van de samenwerkingspartijen, in het bijzonder op de route praktijkleren met de praktijkverklaring?

2. Uitvoeringsmodaliteiten

- Welke klantgroepen worden onderscheiden bij gemeenten en UWV in de regio?
- Wat zijn de rollen en verantwoordelijkheden van de regionale partijen bij:
 - o de werving van potentiële deelnemers?
 - o de werving van potentiële leerbedrijven?
 - o de begeleiding van de kandidaten en uitvoering van de opleidingstrajecten?
 - o en hoe ziet dit er uit voor werkenden zonder startkwalificatie?
- Hoe ziet de financiering van de routes praktijkleren met de praktijkverklaring eruit?
- Hoe zien de vervolgstappen voor de kandidaat eruit (vervolg richting baan en/of vervolgopleiding)?
Alles uitgewerkt per doelgroep van de gemeente en/of UWV alsook de werkenden (vanuit gemeente/UWV en werkgevers).

3. Passende mbo-praktijkleerroutes

- Hoe ziet de 'inclusieve adviesfunctie' (voorheen de zeeffunctie), om te komen tot een passende mbo-praktijkleerroute (mbo-diploma (incl. entree), mbo-certificaat, praktijkverklaring) er in de regio uit?
- Wat moet landelijk georganiseerd worden?
- Welke ondersteunende instrumenten en professionalisering is er regionaal en landelijk gewenst?

Idee is om tijdens de leercirkels een combinatie te maken van leren tussen de rechtstreeks betrokkenen en tevens geïnteresseerde initiatieven voor de tweede tranche mee te laten kijken.

Naast de leercirkels vanuit de regio's voor werkzoekenden wordt een landelijke leercirkel voor de doelgroep 'werkenden zonder startkwalificatie, met negatieve schoolervaringen en weinig vertrouwen in het eigen leervermogen' ingericht (bestaande uit STOOFF, VNO-NCW/MKB, werknemersorganisaties, Onderwijs, SBB, Programmaraad, OCW en SZW), vanuit het oogpunt leven lang ontwikkelen en preventie op uitval uit het arbeidsproces.

De opbrengsten uit de leercirkels worden in het kader van monitoring en evaluatie meegenomen in de tussen- en eindrapportages.

Bijlage 1: Randvoorwaarden voor de pilots Praktijkleren met de praktijkverklaring in het mbo

Voor het benutten van de mbo-infrastructuur voor praktijkleren met de praktijkverklaring gelden enkele randvoorwaarden. Uitgangspunt is dat praktijkleren met de praktijkverklaring deel uitmaakt van het mbo-stelsel waar sprake is van het toezichtskader van OCW. De voorwaarden zijn:

- Betrokkenheid van een mbo-instelling die een niet-bekostigde opleiding kan/wil aanbieden (kandidaten worden ingeschreven in de derde leerweg).
- Minimale vereisten voor de betrokkenheid van een mbo-instelling:
 - inschrijving op crebo
 - inzet erkend leerbedrijf
 - onderwijs-praktijkovereenkomst
 - kwaliteitsborging beroepspraktijkvorming (praktijkopleiding)
 - Genereren praktijkverklaring ter ondertekening door de praktijkopleider van het leerbedrijf
- Samenwerking in de regio tussen gemeenten/UWV, werkgevers, mbo-instellingen en andere mogelijke stakeholders organiseren
- 'Inclusieve Adviesfunctie' organiseren en beleggen om vast te stellen welke mbo-praktijkleerroute het best passend is voor de deelnemer en de werkgever (mbo diploma (incl. entree), mbo certificaat, mbo-verklaring/getuigschrift bpv/praktijkverklaring).
- Er is voorzien in een vorm van inkomen van de deelnemer, waarbij het uitgangspunt is dat productieve arbeid wordt beloond met loon (eventueel aangevuld met loonkostensubsidie)

Bijlage 2: Overzicht klantgroepen en doelgroepen

De volgende klantgroepen en doelgroepen worden in de pilots praktijkleren met de praktijkverklaring onderscheiden:

- a. Mensen zonder startkwalificatie die al langer inactief zijn en in de bijstand zitten, die vaak ook een voorbereidend traject nodig hebben (werkfit) en niet in staat zijn om entree of mbo2 opleiding te volgen
Onderzocht wordt hoe een mbo-praktijkleerroute voor deze doelgroep ingericht kan worden en welke voorbereidende activiteiten nodig zijn.
- b. Mensen met een WW-uitkering zonder startkwalificatie, die niet de potentie hebben om een entree of mbo2 opleiding te halen.
Onderzocht wordt hoe een mbo-praktijkleerroute voor deze doelgroep, waarschijnlijk een combinatie van werkzoekende en werkende, ingericht kan worden.
- c. Mensen met een beperking in de bijstand (Participatiewet; veelal afkomstig uit het pro of vso) of met een Wajong- of WIA-uitkering, waar begeleiding en werkinpassing extra aandacht vraagt
*Onderzocht wordt hoe een mbo-praktijkleerroute er voor deze doelgroep uit ziet, wat de specifieke vereisten en randvoorwaarden zijn in relatie tot de kenmerken van deze doelgroep, en welke vorm(en) van extra aandacht voor de kandidaat en werkgever nodig zijn. Zowel om de baan te verwerven (werkzoekende) als bij het behouden van de baan (werkende).
Deze doelgroep behoort ook tot de doelgroep van het programma 16-27. Waar mogelijk wordt gestreefd naar verbinding van de pilotregio's praktijkleren met de pilotregio's van 16-27.*
- d. Uitvallers van het mbo (met of zonder diploma van mbo-2 of entree) die geen opleiding meer volgen of een baan hebben
*Onderzocht wordt hoe een mbo-praktijkleerroute er voor deze doelgroep uit ziet, welke vorm(en) van extra aandacht voor de kandidaat en werkgever nodig zijn, met in het bijzonder aandacht voor de bekostiging van de mbo-praktijkleerroute en het inkomen van de kandidaat.
Deze doelgroep behoort ook tot de doelgroep van de pilot Kwint, opgenomen in het programma 16-27 (pilot 3). In de overlappende regio's van de pilot Kwint en pilots praktijkleren wordt nauw samengewerkt tussen SBB, Ingrado, gemeente en mbo-instelling om zo mogelijk een mbo-praktijkleerroute (mbo-diploma, mbo-certificaat, praktijkverklaring) in te zetten om plaatsing in arbeid te realiseren.
Tevens is deze doelgroep opgenomen in het Convenant zorg. In de regio's waar de pilots praktijkleren worden uitgevoerd worden wordt de samenwerking gezocht met VGN/Actiz-instellingen als kansrijke sectoren en zo mogelijk ook andere sectoren waar programma's ter bevordering van de instroom van personeel bevorderd wordt (bijv. onderwijs, techniek).*
- e. VSV-doelgroepen: uitvallers van mbo diplomagerichte opleidingen die geen startkwalificatie hebben, zoals:
 - Uitvallers van reguliere vo-opleidingen (vmbo, havo, vwo)
 - mbo 1 gediplomeerden die niet doorstromen naar mbo 2 en geen baan hebben
Deze doelgroep is opgenomen in het programma 16-27 (pilot 3), zie sub d.
 - Oud VSV
- f. mensen met een migratieachtergrond en laaggeletterden, waarbij taal een extra component vormt en waarbij het overbruggen van onbewuste vooroordelen ook aandacht vraagt.
SZW en OCW hebben voor deze doelgroepen verschillende programma's. Er worden vier subdoelgroepen onderscheiden:
 - Nederlanders met een migratieachtergrond
Bij deze doelgroep (zowel 1^e als 2^e/3^e generatie) wordt specifiek aandacht gegeven aan: combinatie van een mbo-praktijkleerroute en voorbereidingstrajecten, welke invloed heeft culturele etniciteit op de verschillende stappen bij de arbeidsinpassing (matching, stapelen opleiding en/of praktijkleren, motivering en begeleiding, ondersteuning e.d.).
 - Inburgeraars

Voor deze subdoelgroep geldt een wettelijke verplichting tot inburgering met een inburgeringsprogramma. SZW werkt aan een veranderopgave welke in het najaar verschijnt en wil begin 2019 starten met kleine beleidsexperimenten. Daar waar mogelijk wordt in relevante regio's een verbinding gemaakt tussen de pilot Praktijkleren en een beleidsexperiment.

Daarbij wordt specifiek aandacht gegeven aan: combinatie van een mbo-praktijkleerroute en inburgering, welke invloed heeft culturele etniciteit op de verschillende stappen bij de inburgering (intake, matching, opleiding, praktijkleren, baan, motivering en begeleiding, ondersteuning e.d.).

De doelgroep beperkt zich niet tot mbo-niveau 2 i.r.t. praktijkleren.

- **Statushouders**

Bij deze doelgroep wordt – net als voor de Nederlanders met een migratieachtergrond- specifiek aandacht gegeven aan: combinatie van een mbo-praktijkleerroute en voorbereidingstrajecten, welke invloed heeft culturele etniciteit op de verschillende stappen bij de arbeidsinpassing (matching, stapelen opleiding en/of praktijkleren, motivering en begeleiding, ondersteuning e.d.). Daarnaast is er specifiek aandacht voor jonge statushouders die vanuit een ISK-klas een mbo-opleiding willen volgen.

- **Laaggeletterden**

Voor zowel werkzoekenden als werkenden die tot deze subdoelgroep behoren wordt een beschrijving gemaakt van de uitvoering en organisatie van een mbo-praktijkleerroute, met specifieke aandacht voor de combinatie met taalondersteuning en beschikbare middelen vanuit de landelijke overheid, gemeente en/of werkgevers.

SZW (directie SI), UAF, VNG, Vluchtelingenwerk sluiten bij de leercirkels voor deze klantgroep aan i.v.m. de bijzonder benodigde expertise.

- g. Jongeren buiten beeld met inzet op maatschappelijke diensttijd
VWS, OCW en SZW werken samen aan het programma 'maatschappelijke diensttijd'.
- h. Werkenden zonder startkwalificatie, met negatieve schoolervaringen en weinig vertrouwen in het eigen leervermogen

In de groep werkenden worden de volgende subgroepen onderscheiden:

- Een werkzoekende van de gemeente/UWV behorend tot de participatiedoelgroep wordt geplaatst in een baan en ontwikkelt zich als werknemer door op de werkplek en vergroot zijn loonwaarde en economische zelfstandigheid
- Een werkzoekende van de gemeente/UWV zonder startkwalificatie, niet behorende tot de participatiedoelgroep, wordt geplaatst in een baan en ontwikkelt zich als werknemer door op de werkplek en vergroot zijn duurzame inzetbaarheid
- Een werkzoekende vindt een werkplek als uitzendkracht en ontwikkelt zich door op de werkplek
- Een werknemer ontwikkelt zich door op de werkplek en vergroot zijn duurzame inzetbaarheid

Deze doelgroep hangt samen met het thema Leven Lang Ontwikkelen.

Voor deze doelgroep wordt een landelijke leercirkel ingericht, bestaande uit STOOFF, VNO-NCW/MKB-Nederland, werknemersorganisaties, Programmaraad.

Bijlage 3: Nadere uitwerking leervragen

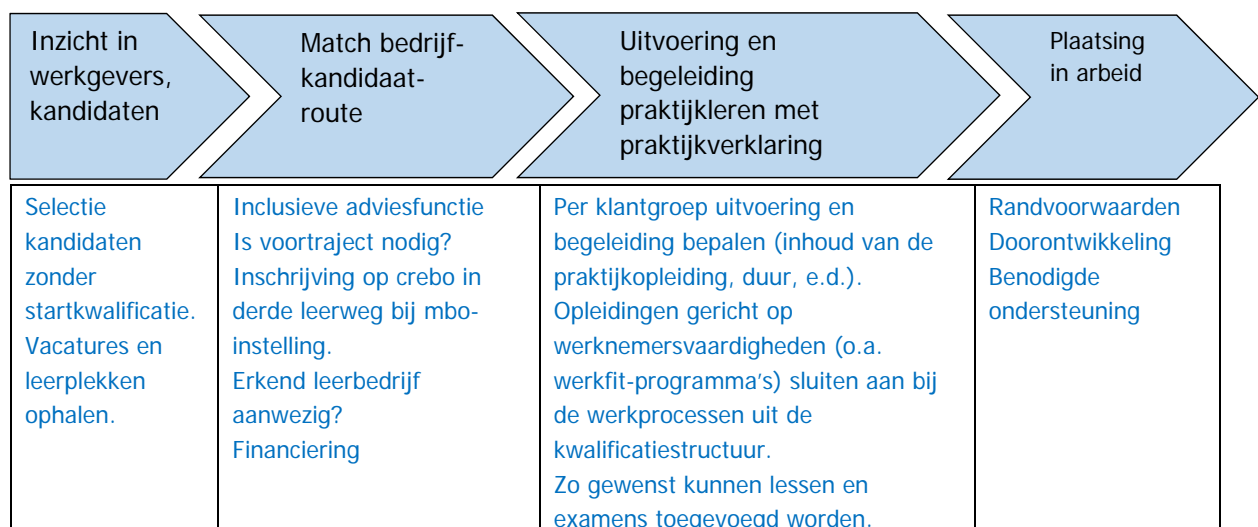
Uitvoeringsmodaliteiten

Uitvoeringsmodaliteiten voor werkzoekenden

Bij de uitvoering van een mbo-praktijkleerroute met de praktijkverklaring voor werkzoekenden zijn in ieder geval de gemeenten/UWV, het leerbedrijf en de mbo-instelling betrokken. Een uitvoeringsvariant bestaat in ieder geval uit:

- inschrijving op een crebo in de derde leerweg bij een mbo-instelling,
- afsluiting van een onderwijs-praktijkovereenkomst
- inzet van een erkend leerbedrijf.

Daarnaast zijn de variabelen o.a.: duur van de mbo-praktijkleerroute, intensiteit van begeleiding, start van de mbo-praktijkleerroute, inhoud van de praktijkopleiding, opbouw van de praktijkopleiding. Aanvullend kan (indien van toepassing) een praktijkopleiding met de praktijkverklaring aangevuld worden met lessen en examens.

Voor de doorontwikkeling van de kandidaat of werknemer naar een mbo-certificaat of een mbo-diploma wordt ook ingezet op flexibele leerroutes. Het kunnen overstappen van de ene naar de andere route is wenselijk om zo'n duurzaam mogelijke plaatsing op de arbeidsmarkt te realiseren. In het verlengde van de uitvoeringsmodaliteiten wordt ook gekeken op welke wijze flexibilisering van de routes mbo-diploma en mbo-certificaat gerealiseerd wordt en welke voorwaarden en aandachtspunten daarbij gelden.

Gemeenten en UWV kennen verschillende klantgroepen. Tijdens de pilots Praktijkleren wordt onderzocht en geïnventariseerd hoe een route praktijkleren, eventueel in combinatie met zorg/ondersteuning, en de financiering er voor de verschillende klantgroepen uit ziet:

- inhoudelijk (passende mbo-praktijkleerroute, opbouw van de mbo-praktijkleerroute, combinaties van mbo-praktijkleerroutes)
- organisatorisch (welke organisatie verzorgt een fase van voorbereiding, de begeleiding en uitvoering van praktijkleren, plaatsing)
- financieel (kosten van de mbo-praktijkleerroute, inkomen van de kandidaat, kosten van ondersteuning en begeleiding ter ondersteuning van de kandidaat en/of leerbedrijf en beschikbare middelen van gemeente/UWV/werkgevers).

Tussen de deelnemende regio's worden leerkringen georganiseerd, aangevuld door de experts (vanuit SBB geledingen en Programmaraad geledingen) om de bovenstaande vragen en financierbaarheid inzichtelijk te maken. Eigenaarschap m.b.t. het in beeld brengen van de financieringsmogelijkheden vanuit het sociaal domein ligt bij SZW, UWV, Divosa.

Uitvoeringsmodaliteiten voor werkenden

De doelgroep werkenden kent (vooralsnog) twee verschillende uitvoeringen:

- een werknemer zijnde uitzendkracht en ontwikkelt zich door op de werkplek, of
- een werknemer ontwikkelt zich door op de werkplek en vergroot zijn duurzame inzetbaarheid

De primaire samenwerking op de inrichting van de mbo-praktijkleerroute voor werkenden betreft de samenwerking tussen werkgever en mbo-instelling t.b.v. de werknemer. Per uitvoeringsmodaliteit voor werkenden kan er sprake zijn van betrokkenheid van een gemeente/UWV, O&O-fondsen of intermediaire organisatie.

Passende mbo-praktijkleerroutes

Verkennen advisering over mbo-praktijkleerroutes om optimale ontwikkeling van de kandidaat te borgen

Hoe stel je vast wat een passende mbo-praktijkleerroute? Rekening houdend met de persoonlijke situatie van de kandidaat en de mogelijkheden en belangen van gemeenten/UWV en werkgevers? Welke instrumenten hanteren gemeenten, UWV, arbeids-ontwikkelbedrijven, mbo-instellingen, werkgevers, intermediairs en anderen reeds om de leerbaarheid, ontwikkelbaarheid en schoolbaarheid vast te stellen? Welke organisatie(s) landelijk en/of regionaal kunnen hier een rol in spelen? Welke ondersteuning, instrumenten en/of scholing hebben de klantmanagers, adviseurs e.d. daarbij nodig?

Inventarisatie van bestaande voorzieningen en instrumenten voor de inclusieve adviesfunctie

Bij de inventarisatie van de regionale samenwerkingsverbanden in de pilotregio's wordt onder begeleiding van SBB en de Programmaraad door het regioteam praktijkleren ook gekeken welke organisaties reeds een advies geven over een passende leerroute. Daarnaast wordt er ook gekeken welke instrumenten beschikbaar zijn voor het beoordelen van de leerbaarheid, ontwikkelbaarheid en schoolbaarheid van de kandidaat zonder startkwalificatie, in relatie tot de drie vormen van mbo-praktijkleren (mbo-bbl-diploma incl. entree, mbo-certificaat en praktijkverklaring). Parallel wordt de inventarisatie van beschikbare instrumenten en voorzieningen ook landelijk uitgevoerd door het (landelijke) uitvoeringsteam.

Tevens wordt geïnventariseerd bij de organisaties in de regio voor welke klantgroepen de adviesfunctie kan werken en wat aan de instrumenten en voorziening ontbreekt of verbeterd moet worden. De bestaande instrumenten worden op bruikbaarheid en doelmatigheid getoetst in relatie tot de drie vormen van praktijkleren. De werkgroep pilots Praktijkleren stelt een advies op voor een passend instrument (of instrumenten). Wanneer er geen passend instrument is, treedt SBB met de beoogd uitvoerende partij in overleg met SZW en OCW voor bekostiging van een te ontwikkelen passend instrument.

Voor de specifieke klantgroep 'inburgeraars' ontwikkelt SZW in samenspraak met o.a. Divosa, UAF, MBO Raad, NRTO en VNG en eventueel SBB een brede intake voor deze doelgroep. Bij deze intake is ook aandacht voor het vaststellen van een passende leerroute voor de inburgeraar. Een expert van de directie SZW/SI wordt betrokken bij de totstandkoming van het advies en er vindt afstemming plaats tussen het uitvoeringsteam en SZW/SI over de ontwikkeling van een instrument om een passende leerroute vast te stellen.

Uit de inventarisatie van bestaande voorzieningen, de wenselijke uitvoering en beschikbare instrumenten volgt een advies van de werkgroep pilots aan het coördinerend overleg over wat er landelijk en/of regionaal georganiseerd of ontwikkeld moet worden om te komen tot een werkende inclusieve adviesfunctie.